

NWSA-Fine Arts
ISSN: 1306-3111/1308-7290
NWSA ID: 2014.9.1.D0145

Status : Original Study
Received: July 2013
Accepted: December 2013

E-Journal of New World Sciences Academy

Fehmi Soner Mazlum

Turgut Özal University, fsmazlum@turgutozal.edu.tr, Ankara-Turkey

Özge Mazlum

Turgut Özal University, omazlum@turgutozal.edu.tr, Ankara-Turkey

<http://dx.doi.org/10.12739/NWSA.2014.9.1.D0145>

**SİGARA PAKETLERİNİN ÜZERİNDEKİ GÖRSEL VE SÖZEL UYARI MESAJLARININ
ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN İNCELENMESİ VE YENİ
ÖNERİLER**

ÖZET

Bu çalışmanın amacı; üniversite gençliğinin sigara paketleri üzerinde yer alan görsel uyarı mesajlarının etkililiği konusundaki düşüncelerini öğrenerek bu konuda yapılacak düzenlemelere görsel iletişim açısından katkıda bulunmaktır. Genel tarama modelinde olan bu araştırmanın örneklemini, 2012-2013 eğitim-öğretim yılında Turgut Özal Üniversitesi'nde öğrenim gören 579 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın sonunda; sigara paketlerindeki görsel uyarı mesajlarını kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha etkili buldukları ve bu mesajlardan en çok etkilenenlerin "sigarayı bırakan" gruptaki öğrenciler olduğu görülmüştür. Araştırma sonuçlarına göre; sigara paketleri üzerindeki görsel ve sözel uyarı mesajlarının üniversite öğrencileri üzerinde etkili olduğu ve uygulamanın devam ettirilmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: İletişim, Grafik Tasarım,
Görsel Uyarı Mesajları, Görsel İletişim,
Sigara Paketleri.

**EFFECT OF VISUAL AND WRITTEN WARNINGS ON CIGARETTE BOXES ON UNIVERSITY
STUDENTS AND SOME SUGGESTIONS**

ABSTRACT

This work's aim is to learn university students' thoughts on the effect of visual warnings on cigarette boxes and to contribute to the regulations in terms of visual communication. In this universal screening pattern, 579 students who studied at Turgut Özal University during the academic year of 2012-2013 constitute this research's sample. At the end of the research it was found out that female students found visual warning messages on cigarette boxes more effective than male students. Furthermore, these most effected students were in the group that "has given up smoking". According to research results; it is believed that visual and oral warning messages on cigarette boxes are effective on university students and continuation of this implementation will be useful.

Keywords: Communication, Graphic Design, Visual Warning
Messages, Visual Communication Cigarette Boxes

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Gelişen teknoloji ile birlikte iletişim kanalları artarken; iletişim, özellikle de kitlesel iletişim kurabilmek giderek güçleşmektedir. İlgili veya ilgisiz alıcısına ulaşmaya çalışan çok fazla mesaj varken insanlara yeni şeyler söyleyebilmek ve hedef kitlenin dikkatini çekebilmek artık daha da zor olmaktadır. Bu ortam iletişimin farklı disiplinler kullanılarak yapılmasını ve mesajların farklılaştırılmasını zorunlu hale getirmektedir. İletişime önemli katkı sağlayan tasarım disiplinlerinden birisi de grafik tasarımdır.

Noble ve Bestley'e (2001:8) göre; "uzun zamandır bir tanıtım uygulamaları alanı olan grafik tasarım, etkinliklerini yeniden tanımlamaya başlamıştır. Bu tartışmalarla tasarımın sadece bir ürün olmadığı, görsel bir yorum ve dokümantasyon süreci olduğu ve grafik tasarımın görsel iletişim sanatı olduğu kabul edilmektedir".

Yaşantımızdaki önemi ve yeri giderek artan görsel iletişim şeklinde oluşturulmuş mesajların işitsel iletişimden belirgin bir farkı, kalıcılığı ve dolaylı olarak farklı zamanlarda etkinliğini sürdürebilmesidir. Bu önemli fark görsel iletişimin kalıcılığını ve belge niteliğinde kullanılmasını öne çıkarmıştır (Uçar, 2004:19). Bütün tasarım dallarında olduğu gibi görsel tasarımda da; işlevsellik ve estetik özellikler birlikte kullanılarak, insanın yaşamını kolaylaştırmak, mesaj vererek bilgilendirmek ve yaşamı daha nitelikli hale getirmek hedeflenmektedir.

Görsel iletişim artık hayatın her aşamasında bilgilendirici, tanıtıcı, uyarıcı rolüyle daha çok hayatımıza girmiştir. Sigara paketleri üzerinde yer alan görsel uyarı mesajları da görsel iletişimin günlük hayatta kullanımına en uygun örneklerden biridir.

Sigara içme alışkanlığı ise ülkemizde önemli bir halk sağlığı sorunu olarak tanımlanmaktadır (Karlıkaya ve ark., 2006:7:51). Dünyada her yıl beş milyon insan sigara içmeye bağlı sağlık sorunları nedeni ile hayatını kaybederken, ülkemizde de her yıl yaklaşık 100 bin ölüm bu sebepten gerçekleşmektedir (Özcebe ve ark., 2013:29).

Türkiye'de 2003, 2008 ve 2009 yıllarında Küresel Gençlik Tütün Araştırması (KGTA) yapılmıştır. KGTA 2003'e göre; gençler arasında halen sigara kullanımı %6,9, erkeklerde %9,4 ve kızlarda %3,5'dir. KGTA 2009 sonuçlarına göre gençlerde halen sigara kullanımı %8,4, erkeklerde %10,2 ve bayanlarda %5,3'tür (Çan, 2012:202). Hem erkeklerde hem de kızlarda yıllar içinde bir artış görülmektedir (Bilgiç ve Günay, 2013: 27). Bu araştırmaların sonuçları, tütün kontrolü ile ilgili uygulama ve politikaların özellikle çocuklar ve gençler üzerinde yoğunlaşması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Sigara kullanımını önleyemeye yönelik alınan tedbirler "tütün kontrolü" adı altında toplanmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) Mayıs 2003'te "Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesini" kabul etmiştir. Sözleşme, Türkiye'de 2004 yılında onaylanmış ve yasa hükmünü kazanmıştır. Sonrasında DSÖ TKÇS'ye paralel olarak "Ulusal Tütün Kontrol Programı" ve "Eylem Planı" hazırlanmıştır. Bu programda ve eylem planında tütün arzının ve tütün ürünlerine ulaşımın azaltılmasına yönelik çeşitli uygulamalara yer verilmiştir. Bu uygulamalar arasında halkın tütünün zararları konusunda eğitimi de yer almaktadır. Eğitim amacı ile kullanılan yöntemlerden birisi sigara paketleri üzerine uyarılar konması ve bu uyarıların görseller ile desteklenmesidir (Strahan ve ark., 2002; Bayrak ve ark., 2010). Sigara paketlerindeki görsel iletişim unsurlarının toplum sağlığını olumlu yönde etkileyecek biçimde kullanılması, görsel iletişimin önemini daha çok ortaya çıkarmaktadır.

Sigara paketleri üzerine uyarıcı-eğitici mesaj yazılması ilk kez 1965 yılında ABD'de başlamıştır. ABD'de halk sağlığı kurumu olan Surgeon General'in 1964 yılındaki raporunda ilk kez sigara içmenin

sağlığa zararlı olabileceği ifadesinin yer almasından sonra 1965 yılında sigara paketleri üzerine "Surgeon General Warning" olarak sigara içmenin sağlığa zararlı olabileceği uyarısı yazılmıştır. Daha sonra Kanada'da sigara paketleri üzerine uyarı mesajları yazılmaya başlanmıştır. Ancak okuma bilmeyenlerin de bu mesajlardan etkilenmesini sağlayabilmek bakımından yazıya ek olarak sigara içmenin zararlarına işaret eden görseller de eklenmiştir. İlk kez 2001 yılında Kanada'da görsellerin basılmasından sonra çeşitli ülkeler de sigara paketleri üzerine yazılı mesajlara ek olarak görselleri de basmaya başlamışlardır (Hammond ve ark., 2007:32; Bilir ve ark., 2013:17). Sonraki çalışmalar sigara paketleri üzerine yazılı ve resimli uyarı mesajlarının basılmasının sigara içenlerin sigara içmeyi terk etmeleri bakımından etkili olduğunu ortaya koymuştur (Borland ve Ark, 2009:104).

Strahan ve arkadaşları da (2002:11) çalışmalarında; sigara paketleri üzerindeki uyarı mesajlarının kişileri sigara kullanımının sonuçları hakkında bilgilendirmek ve sigaradan sakınma davranışını arttırmak açısından en önemli araçlardan birisi olduğu ve görsel uyarı mesajlarının, iyi görülebildiği ve sigaranın sağlığa zararlı etkilerini gösterdiği durumlarda, özellikle sigaraya yeni başlayanlar ve sigarayı bırakmak isteyenler üzerinde büyük etkisi olduğu tespit etmiştir.

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (SIGNIFICANCE OF THE STUDY)

Ülkemizde sigara paketlerinin üzerindeki görsel uyarı mesajlarının etkisi ve toplumdaki bireylerin bu konudaki görüşleri üzerine yapılmış çalışmalara literatürde az rastlanmaktadır. Oysa bu uygulamanın toplum tarafından nasıl değerlendirildiğini bilmek ve sonuçlarını değerlendirmek bu halk sağlığı uygulaması ve tasarımın günlük hayata katkısını görebilmek açısından büyük önem taşımaktadır. Bu çalışmanın amacı; üniversite gençliğinin sigara paketleri üzerinde yer alan görsel uyarı mesajlarının etkililiği konusundaki düşüncelerini öğrenerek bu konuda yapılacak düzenlemelere görsel iletişim açısından katkıda bulunmaktır. Bu düşünceyle aşağıdaki alt amaçlar belirlenmiştir:

Bu amaca ulaşmak için şu sorulara cevap aranacaktır:

- I. Sigara paketlerinin üzerindeki görseller;
  - a. Cinsiyete,
  - b. Yaşa,
  - c. Sigara içme durumuna,
göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- II. Sigara paketlerinin üzerindeki sözel uyarı mesajları;
  - a. Cinsiyete,
  - b. Yaşa,
  - c. Sigara içme durumuna,
göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- III. Bu görsel uyarı mesajlarının sigara içme durumlarına göre desteklenme durumları nasıldır ve etkileri giderek azalmış mıdır?

3. YÖNTEM (METHOD)

Bu bölümde, araştırmanın modeli, evren ve örneklem, verilerin toplanması yer alacaktır.

3.1. Araştırma Modeli (Research Method)

Bu çalışmada tarama (betimsel) modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır (Karasar, 2004:77).

Aynı zamanda araştırma, tarama modelleri içinde genel tarama modeline girmektedir. Genel tarama modeli ise, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da onlardan alınacak bir grup, örnek, ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 2004:79).

Bazı demografik özelliklere ve sigara içme durumlarına göre, üniversite gençliğinin sigara paketleri üzerinde yer alan görsel uyarı mesajlarının etkililiği konusundaki düşüncelerini öğrenme amacıyla yapılan bu çalışmada nicel yöntem ve veri toplama aracı olarak anket formu kullanılmıştır. Araştırma anketi, örneklem grubuna uygulanmış ve uygulanan anketler SPSS 15.00 paket programı ile analiz edilerek yorumlanmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem (Research Population and Sample)

Araştırmanın evrenini üniversite öğrencileri, örneklemi ise Ankara'da Turgut Özal Üniversitesi Meslek Yüksekokullarında öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır.

3.2.1. Örneklem İlişkin Bilgi ve Yorumlar

(Information and Comments related to the Sample)

Araştırmanın örneklemi 2012-2013 eğitim-öğretim yılında Ankara'da Turgut Özal Üniversitesi Ankara Meslek Yüksekokulu ve Sağlık Bilimleri Meslek Yüksekokulu'nun farklı programlarında öğrenim görmekte olan 579 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma için yüksekokullarda öğrenim gören tüm öğrencilere ulaşılmaya çalışılmıştır. Araştırmanın örnekleme alınan öğrencilerin cinsiyet durumları Tablo 1'de; yaş durumları ise Tablo 2'de ise verilmiştir.

Tablo 1. Araştırma Örnekleme Alınan Öğrencilerin Cinsiyet Durumları
(Table 1. Genders of Students in the Sample)

Cinsiyetiniz	N	%
Kız	340	58,9
Erkek	239	41,1
TOPLAM	579	100,0

Tablo 2. Araştırma Örnekleme Alınan Öğrencilerin Yaş Durumları
(Table 2. Ages of Students in the Sample)

Yaşınız	N	%
16-19 arası	127	21,9
20-24 arası	418	72,1
25 yaş ve üzeri	34	5,8
TOPLAM	579	100,0

Tablo 1'de görüldüğü gibi; araştırmaya katılan kız öğrenciler (340) erkek öğrencilerden daha (239) fazladır. Tablo 2'de ise anketi cevaplayan öğrencilerin %72,1'inin 20-24 yaş aralığı ile çoğunluğu oluşturduğu anlaşılmaktadır. 25 yaş ve üzeri olan sadece 34 öğrenci bulunmaktadır. Araştırma örnekleme alınan öğrencilerin sigara kullanma durumlarına ilişkin yüzde ve sayı değerleri ise, Tablo 3'de yer almaktadır.

Tablo 3. Araştırma Örnekleme Alınan Öğrencilerin Sigara Kullanma Durumları

(Table 3. Smoking Habits among Students in the Sample)

Sigara kullanma durumunuz nedir?	N	%
Hiç sigara içmedim	351	60,6
Bıraktım	53	9,2
Halen sigara içiyorum	175	30,2
TOPLAM	579	100,0

Yukarıdaki tabloya göre; 579 öğrencinin %30,2'sini halen sigara içen öğrenciler, %9,2'sini sigarayı bırakan öğrenciler, %60,6 ile çoğunluğunu ise sigara içmeyen öğrenciler oluşturmaktadır. Sigara kullanan öğrencilerin sigaraya başlama zamanları ve günlük sigara içme sayıları ise aşağıda Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4. Sigara İçen Öğrencilerin Sigaraya Başlama Zamanları ve Günlük Sigara İçme Sayıları

(Table 4. Length of Smoking and Number of Cigarettes Consumed Daily)

Halen sigara içiyorum				TOPLAM
Ne kadar zamandır sigara içiyorsunuz?				
0-12 ay	1-2 yıl	2-4 yıl	4 yıldan fazla	172
7	31	49	85	
Günde ortalama kaç sigara içiyorsunuz?				TOPLAM
5 taneden az	5-10 tane	11-20 tane	20 taneden fazla	
21	69	67	15	172

Tabloda 4'de görüldüğü gibi, halen sigara içen 172 öğrencinin çoğunluğu (85 kişi) 4 yıldan fazla süredir sigara içmekte olup, sadece 7'si ise, 0-12 ay gibi kısa zamanda sigara kullanmaya başlamıştır. Buradan sigara kullanan öğrencilerin çoğunun sigaraya üniversite eğitiminden önce, küçük yaşlarda başladığı anlaşılmaktadır. Yine Tablo 4'de öğrencilerin çoğunun günde 5-10 tane sigara içtiği görülmektedir. Sigarayı bırakan öğrencilerin durumları ise Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 5. Sigarayı Bırakan Öğrencilerin Sigarayı Bırakma Zamanları
(Table 5. Students who Quit Smoking)

Sigara içmeyi bıraktım				TOPLAM
Sigarayı bıraktıysanız ne kadar oldu?				
0-6 ay	6-12 ay	1-2 yıl	2 yıldan fazla	53
24	12	9	8	

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi, araştırmaya katılan 53 öğrencinin 24'ü 0-6 ay arası bir zamanda sigarayı bırakmış olup, 8 tanesi ise 2 yıldan uzun bir zamandır sigara kullanmamaktadır.

3.3. Verilerin Toplanması (Data Collection)

Araştırmanın veri toplama sürecinde; örneklem grubunda yer alan üniversite öğrencilerine sigara paketleri üzerindeki görselleri ve sözel uyarı mesajlarını değerlendirme anketi uygulanmıştır.

3.4. Veri Toplama Aracı (Data Collection Tool)

Araştırma çerçevesinde üniversite öğrencilerinin sigara paketleri üzerindeki görselleri ve sözel uyarı mesajlarını ne derece etkili bulduklarını ortaya koymak amacıyla bir anket formu geliştirilmiştir. Veri toplama aracının geliştirilmesine, konu ile ilgili literatürün büyük çoğunluğu tarandıktan sonra başlanmıştır. Anket formu üç bölümden oluşmakta olup, birinci bölümde kişisel bilgiler ile ilgili sorular yer almaktadır. Anket formunun ikinci bölümünde ise, her bir görsel ve sözel uyarı mesajının etkililiğinin beşli likert ölçeği kullanılarak değerlendirilmesi istenmiştir. Bu bölümde; 13 sözel uyarı mesajı ve bu uyarı mesajları ile birlikte yer alan 13 görsel kullanılmıştır. Likert tipi soruların bulunduğu ölçekte, verilen cevaplar 1'den 5'e kadar puanlanmış ve "çok etkili" cevabı 5 ile, "etkili" cevabı 4 ile, "fikrim yok" 3 ile, "az etkili" cevabı 2 ile "etkili değil" cevabı ise 1 ile puanlanmıştır. Anket formunun son bölümünde; sigara kullanma durumuna göre, görsel ve sözel uyarı mesajların desteklemesi ile ilgili kapalı uçlu sorular yer almaktadır.

3.5. Geçerlilik ve Güvenirlik (Validity and Reliability)

Veri toplama aracının geçerlik güvenirlilik çalışmaları yapılmıştır. Görsellerden ve sözel uyarı mesajlarından etkilenme derecesine ilişkin soruların güvenilirlik analizi sonuçları Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6. Güvenirlik Analizi
(Table 6. Reliability Analysis)

Açıklama	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
Sözel 1-Sigara dumanında benzen, nitrozamin, formaldehit ve hidrojenyanit gibi kanser yapıcı maddeler bulunur	90,70	587,756	0,660	0,959
Sözel 2-Çocukları koruyun: Dumanınızı onlara solutmayın	90,10	595,614	0,596	0,959
Sözel 3-Sigarayı bırakmak için doktorunuzdan ve size en yakın sağlık ocağından yardım isteyin	91,25	585,939	0,631	0,959
Sözel 4-Sigara içmek spermelere zarar vererek doğurganlığı azaltır	90,46	596,325	0,583	0,960
Sözel 5-Sigara içmek cildin erken yaşlanmasına neden olur	90,30	589,426	0,690	0,959
Sözel 6-Sigara içmek kan akışını yavaşlatır ve cinsel iktidarsızlığa neden olur	90,47	593,494	0,634	0,959
Sözel 7-Sigarayı bırakmak ölümcül kalp ve akciğer hastalıkları riskini azaltır	90,24	588,202	0,701	0,959
Sözel 8-Sigara içmek damarları tıkar, kalp krizine ve felçlere neden olur	90,11	588,417	0,764	0,958
Sözel 9-Sigara içmek ağrılı ve yavaş bir ölüme neden olabilir	90,30	584,121	0,755	0,958
Sözel 10-Sigara içenler genç yaşta ölür	90,67	582,896	0,690	0,959
Sözel 11-Hamile iken sigara içmek bebeğe zarar verir	89,87	601,932	0,546	0,960
Sözel 12-Sağlık kuruluşları sigarayı bırakmada size yardımcı olabilir	91,17	582,024	0,691	0,959
Sözel 13-Sigara içmek yüksek derecede bağımlılık yapar, başlamayın	90,80	581,274	0,658	0,959
Görsel 1-Sigara dumanında benzen, nitrozamin, formaldehit ve hidrojenyanit gibi kanser yapıcı maddeler bulunur	90,42	580,363	0,738	0,958
Görsel 2-Çocukları koruyun: Dumanınızı onlara solutmayın	90,22	588,227	0,649	0,959
Görsel 3-Sigarayı bırakmak için doktorunuzdan ve size en yakın sağlık ocağından yardım isteyin	91,54	581,574	0,659	0,959
Görsel 4-Sigara içmek spermelere zarar vererek doğurganlığı azaltır	90,80	580,020	0,694	0,959
Görsel 5-Sigara içmek cildin erken yaşlanmasına neden olur	90,82	582,172	0,675	0,959
Görsel 6-Sigara içmek kan akışını yavaşlatır ve cinsel iktidarsızlığa neden olur	90,64	588,027	0,625	0,959
Görsel 7-Sigarayı bırakmak ölümcül kalp ve akciğer hastalıkları riskini azaltır	90,70	578,730	0,730	0,958
Görsel 8-Sigara içmek damarları tıkar, kalp krizine ve felçlere neden olur	90,17	581,184	0,782	0,958
Görsel 9-Sigara içmek ağrılı ve yavaş bir ölüme neden olabilir	90,45	579,157	0,774	0,958
Görsel 10-Sigara içenler genç yaşta ölür	90,38	579,361	0,725	0,958
Görsel 11-Hamile iken sigara içmek bebeğe zarar verir	90,01	588,628	0,679	0,959
Görsel 12-Sağlık kuruluşları sigarayı bırakmada size yardımcı olabilir	91,33	577,992	0,724	0,958
Görsel 13-Sigara içmek yüksek derecede bağımlılık yapar, başlamayın	90,97	579,097	0,676	0,959

Yapılan analiz sonucunda Cronbach Alfa katsayısı 0,96 olarak bulunmuştur. Buradan da ölçek sorularının yüksek güvenilirlikte olduğunu görülmektedir. Yukarıdaki tabloda Cronbach's Alpha if Item Deleted sütununda bakıldığında, herhangi bir soru çıkarılması durumunda ölçeğin güvenirlilik düzeyinde çok önemli bir değişiklik

olmadığı görülmektedir. Bundan dolayı tüm sorulara ilişkin değerlendirmeler yapılabilmektedir.

4.BULGULAR VE YORUMLAR (FINDINGS AND COMMENTS)

Araştırmmanın bu bölümünde nicel bulgu ve yorumlar yer almaktadır. Her bir alt amaca ilişkin yapılan analiz, bir alt başlık şeklinde verilmiştir.

4.1. Anket Formu ile İlgili Tanımlamalar (Definitions related to the Questionnaire)

Bu bölümde anket formunda yer alan görseller ve sözel uyarı mesajlarının her biri ile ilgili tanımlayıcı bilgiler yer almaktadır. Tablo 7’de araştırmaya katılan öğrencilerin, 13 görseli maddeler bazında değerlendirme ortalamaları verilmiştir.

Tablo 7. Görsel Mesajların Değerlendirme Ortalamaları
(Table 7. Average Effectiveness Perceptions about Visual Messages)

Görsel Mesajlar	Ortalama	Standart Sapma
G1-Sigara dumanında benzen, nitrozamin, formaldehit ve hidrojeniyanit gibi kanser yapıcı maddeler bulunur	3,81	1,393
G2-Çocukları koruyun: Dumanınızı onlara solutmayın	3,99	1,333
G3-Sigarayı bırakmak için doktorunuzdan ve size en yakın sağlık ocağından yardım isteyin	2,68	1,518
G4-Sigara içmek spermilere zarar vererek doğurganlığı azaltır	3,39	1,482
G5-Sigara içmek cildin erken yaşlanmasına neden olur	3,36	1,478
G6-Sigara içmek kan akışını yavaşlatır ve cinsel iktidarsızlığa neden olur	3,52	1,381
G7-Sigarayı bırakmak ölümcül kalp ve akciğer hastalıkları riskini azaltır	3,50	1,453
G8-Sigara içmek damarları tıkar, kalp krizine ve felçlere neden olur	4,06	1,291
G9-Sigara içmek ağırlı ve yavaş bir ölüme neden olabilir	3,77	1,361
G10-Sigara içenler genç yaşta ölür	3,85	1,436
G11-Hamile iken sigara içmek bebeğe zarar verir	4,19	1,250
G12-Sağlık kuruluşları sigarayı bırakmada size yardımcı olabilir	2,85	1,479
G13-Sigara içmek yüksek derecede bağımlılık yapar, başlamayın	3,22	1,548

Yukarıdaki tabloya göre; tüm öğrencilerin görsellerden etkilenme derecelerine verdikleri cevapların ortalamalarına bakıldığında en çok “G11- Hamile iken sigara içmek bebeğe zarar verir” görselinin etkili olduğu görülmektedir. İkinci olarak “G8- Sigara içmek damarları tıkar, kalp krizine ve felçlere neden olur” görseli etkili bulunmuştur.

Etkili bulunmayan görseller ise “G3- Sigarayı bırakmak için doktorunuzdan ve size en yakın sağlık ocağından yardım isteyin” ve “G12- Sağlık kuruluşları sigarayı bırakmada size yardımcı olabilir” maddelerine ait görsellerdir. Sözel uyarı mesajlarının değerlendirme ortalamaları ise Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Sözel Mesajların Değerlendirme Ortalamaları
(Table 8. Average Effectiveness Perceptions about Written Messages)

Sözel Mesajlar	Ortalama	Standart Sapma
S1-Sigara dumanında benzen, nitrozamin, formaldehit ve hidrojeniyanit gibi kanser yapıcı maddeler bulunur	3,53	1,331
S2-Çocukları koruyun: Dumanınızı onlara solutmayın	4,09	1,211
S3-Sigarayı bırakmak için doktorunuzdan ve size en yakın sağlık ocağından yardım isteyin	2,97	1,442
S4-Sigara içmek spermelere zarar vererek doğurganlığı azaltır	3,75	1,201
S5-Sigara içmek cildin erken yaşlanmasına neden olur	3,91	1,211
S6-Sigara içmek kan akışını yavaşlatır ve cinsel iktidarsızlığa neden olur	3,73	1,185
S7-Sigarayı bırakmak ölümcül kalp ve akciğer hastalıklarını riskini azaltır	3,96	1,237
S8-Sigara içmek damarları tıkar, kalp krizine ve felçlere neden olur	4,11	1,114
S9-Sigara içmek ağrılı ve yavaş bir ölüme neden olabilir	3,91	1,249
S10-Sigara içenler genç yaşta ölür	3,55	1,390
S11-Hamile iken sigara içmek bebeğe zarar verir	4,32	1,073
S12-Sağlık kuruluşları sigarayı bırakmada size yardımcı olabilir	3,06	1,423
S13-Sigara içmek yüksek derecede bağımlılık yapar, başlamayın	3,41	1,517

Tablo 8’de yer alan, sözel mesajlardan etkilenme derecelerine verilen ortalamalara bakıldığında en çok “S11- Hamile iken sigara içmek bebeğe zarar verir” mesajının etkili olduğu görülmektedir. Ayrıca “S11” mesajına verilen cevapların standart sapması diğer mesajlara göre daha küçük olduğu için bu mesajdan etkilenmeye verilen cevapların genellikle ortalamaya yakın değerler olduğunu göstermektedir. İkinci en etkili sözel mesaj ise “S8- Sigara içmek damarları tıkar, kalp krizine ve felçlere neden olur” mesajı olmuştur. Burada “etkili” cevabı 4 ile “fikrim yok” cevabı 3 ile puanlandığı için ortalaması 4’den küçük olan mesajların çok etkili olmadığı söylenebilir. En düşük ortalama sahip sözel mesajlar yine görsellerdeki gibi “S3- Sigarayı bırakmak için doktorunuzdan ve size en yakın sağlık ocağından yardım isteyin” ve “S12- Sağlık kuruluşları sigarayı bırakmada size yardımcı olabilir” mesajlarıdır.

4.2. Alt Amaçlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar (Findings and Comments related to Subgoals)

Çalışmanın bu bölümünde veri analizi ile ortaya çıkan bulgu ve yorumlar yer almaktadır. Çalışmanın bulguları alt başlıklar altında toplanarak yorumlanmış ve araştırmanın alt sorularının yanıtlanmasına çalışılmıştır.

4.2.1. Sigara Paketleri Üzerindeki Görsellerin Değerlendirmesinin Cinsiyete Göre İncelenmesi (Examination Of Effectiveness Perceptions About Visuals On Cigarette Boxes By Gender)

Tablo 9’da sigara paketleri üzerindeki görsellerin değerlendirilmesinin cinsiyete ilişkin Mann- Whitney U testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 9. Sigara Paketleri Üzerindeki Görsellerin Değerlendirilmesine İlişkin U Testi sonuçları
(Table 9. U-Test Results of Effectiveness Perceptions about Visuals on Cigarette Boxes)

Görsel mesaj	Mann-Whitney U	P
G1-Sigara dumanında benzen, nitrozamin, formaldehit ve hidrojen siyanit gibi kanser yapıcı maddeler bulunur	28693	0,00
G2-Çocukları koruyun: Dumanınızı onlara solutmayın	27388	0,00
G3-Sigarayı bırakmak için doktorunuzdan ve size en yakın sağlık ocağından yardım isteyin	29991,5	0,02
G4-Sigara içmek spermelere zarar vererek doğurganlığı azaltır	29603,5	0,04
G5-Sigara içmek cildin erken yaşlanmasına neden olur	25396,5	0,00
G6-Sigara içmek kan akışını yavaşlatır ve cinsel iktidarsızlığa neden olur	30423	0,06
G7-Sigarayı bırakmak ölümcül kalp ve akciğer hastalıkları riskini azaltır	32070	0,54
G8-Sigara içmek damarları tıkar, kalp krizine ve felçlere neden olur	29428,5	0,00
G9-Sigara içmek ağırlı ve yavaş bir ölüme neden olabilir	27866,5	0,00
G10-Sigara içenler genç yaşta ölür	26721,5	0,00
G11-Hamile iken sigara içmek bebeğe zarar verir	28370,5	0,00
G12-Sağlık kuruluşları sigarayı bırakmada size yardımcı olabilir	29584,5	0,01
G13-Sigara içmek yüksek derecede bağımlılık yapar, başlamayın	29632	0,01

$P \leq 0.05$

Analiz sonuçlarına göre, sigara paketleri üzerindeki görsellerin değerlendirilmesinde Görsel 6 ve Görsel 7 dışında diğer 11 madde için cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($P < 0.05$). Bu bulguya göre, araştırmaya katılan örneklem grubundaki kız ve erkek öğrencilerin, sigara paketleri üzerindeki görselleri farklı değerlendirdikleri ve cinsiyetin değerlendirmede ayırt edici bir faktör olduğu söylenebilir. Kız ve erkek öğrencilerin maddeler bazında ortalama puanları Tablo 10'da yer almaktadır.

Aşağıdaki tabloda görüldüğü üzere anlamlı fark bulunan 11 madde için kız öğrenciler erkek öğrencilere göre daha yüksek puan vererek değerlendirme yapmışlardır. Buradan sigara paketlerindeki görselleri kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha etkili buldukları söylenebilir.

Kız ve erkek öğrencilerin görselleri değerlendirmelerinde en etkili bulunan üç mesaj aynıdır. Birinci olarak, "G11- Hamile iken sigara içmek bebeğe zarar verir", ikinci olarak "G8- Sigara içmek damarları tıkar, kalp krizine ve felçlere neden olur" ve üçüncü olarak da "G2- Çocukları koruyun: Dumanınızı onlara solutmayın" görseli etkili bulunmuştur. Kız öğrenciler dördüncü olarak "G10- Sigara içenler genç yaşta ölür" görselini etkili bulurken, erkek öğrenciler de "G6-Sigara içmek kan akışını yavaşlatır ve cinsel iktidarsızlığa neden olur" görselini etkili bulmuşlardır. Beşinci etkili görsel olarak ise kızlar ve erkekler yine "G1- Sigara dumanında benzen, nitrozamin, formaldehit ve hidrojen siyanit gibi kanser yapıcı maddeler bulunur" görselini etkili bulmuşlardır.

Ayrıca kız ve erkek öğrencilerin değerlendirmelerindeki diğer bir benzer nokta etkilenmedikleri görsellerde görülmektedir. Her iki grubun da en düşük puan verdikleri birinci mesaj "G3- Sigarayı bırakmak için doktorunuzdan ve size en yakın sağlık ocağından yardım isteyin" olurken ikinci etkisiz görsel ise "G12- Sağlık kuruluşları sigarayı bırakmada size yardımcı olabilir" olarak bulunmuştur.

Tablo 10. Görsellerin Değerlendirilmesinde Kız ve Erkek Öğrencilerin Maddeler Bazında Ort. Puanları
(Table 10. Average Scores of Effectiveness Perceptions of Male and Female Students by Item)

Görsel Mesaj	Kız	Erkek
	Ortalama Puan	Ortalama Puan
G1-Sigara dumanında benzen, nitrozamin, formaldehit ve hidrojen siyanit gibi kanser yapıcı maddeler bulunur	3,97	3,57
G2-Çocukları koruyun: Dumanınızı onlara solutmayın	4,18	3,68
G3-Sigarayı bırakmak için doktorunuzdan ve size en yakın sağlık ocağından yardım isteyin	2,78	2,50
G4-Sigara içmek spermelere zarar vererek doğurganlığı azaltır	3,51	3,20
G5-Sigara içmek cildin erken yaşlanmasına neden olur	3,58	3,00
G6-Sigara içmek kan akışını yavaşlatır ve cinsel iktidarsızlığa neden olur	3,45	3,61
G7-Sigarayı bırakmak ölümcül kalp ve akciğer hastalıkları riskini azaltır	3,52	3,45
G8-Sigara içmek damarları tıkar, kalp krizine ve felçlere neden olur	4,19	3,86
G9-Sigara içmek ağırlı ve yavaş bir ölüme neden olabilir	3,95	3,50
G10-Sigara içenler genç yaşta ölür	4,09	3,49
G11-Hamile iken sigara içmek bebeğe zarar verir	4,36	3,94
G12-Sağlık kuruluşları sigarayı bırakmada size yardımcı olabilir	2,96	2,66
G13-Sigara içmek yüksek derecede bağımlılık yapar, başlamayın	3,34	3,01

4.2.2. Sigara Paketleri Üzerindeki Görsellerin Değerlendirmesinin Yaşa Göre İncelenmesi (Examination of Effectiveness Perceptions About Visuals on Cigarette Boxes By Age)

Tablo 11'de sigara paketleri üzerindeki görsellerin yaşa göre değerlendirilmesinde Kruskal-Wallis testi sonuçları verilmiştir.

Analiz sonuçlarına göre, sigara paketleri üzerindeki görsellerin değerlendirilmesi yaşa göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0.05$). Her yaş grubunda değerlendirmeye ilişkin benzer sonuçlar elde edilmiştir. Bu bulgunun sonucuna göre, yaş değişkeninin sigara paketleri üzerindeki görselleri değerlendirmede ayırt edici bir faktör olmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 11. Sigara Paketleri Üzerindeki Görsellerin Değerlendirilmesinde Kruskal Wallis Testi sonuçları
(Table 11. Results of Kruskal Wallis Test of Effectiveness Perceptions about Visuals on Cigarette Boxes)

Görsel Mesajlar	Chi-Square	df	p
G1-Sigara dumanında benzen, nitrozamin, formaldehit ve hidrojen siyanit gibi kanser yapıcı maddeler bulunur	0,961847787	2	0,62
G2-Çocukları koruyun: Dumanınızı onlara solutmayın	0,162132278	2	0,92
G3-Sigarayı bırakmak için doktorunuzdan ve size en yakın sağlık ocağından yardım isteyin	1,056623325	2	0,59
G4-Sigara içmek spermlere zarar vererek doğurganlığı azaltır	2,029199139	2	0,36
G5-Sigara içmek cildin erken yaşlanmasına neden olur	3,123194414	2	0,21
G6-Sigara içmek kan akışını yavaşlatır ve cinsel iktidarsızlığa neden olur	0,241613573	2	0,89
G7-Sigarayı bırakmak ölümcül kalp ve akciğer hastalıkları riskini azaltır	1,070457777	2	0,59
G8-Sigara içmek damarları tıkar, kalp krizine ve felçlere neden olur	0,88169809	2	0,64
G9-Sigara içmek ağırlı ve yavaş bir ölüme neden olabilir	2,552995814	2	0,28
G10-Sigara içenler genç yaşta ölür	1,839312862	2	0,40
G11-Hamile iken sigara içmek bebeğe zarar verir	0,227293245	2	0,89
G12-Sağlık kuruluşları sigarayı bırakmada size yardımcı olabilir	0,494151744	2	0,78
G13-Sigara içmek yüksek derecede bağımlılık yapar, başlamayın	0,531715589	2	0,77

4.2.3. Sigara Paketleri Üzerindeki Görsellerin Değerlendirmesinin Sigara İçme Durumuna Göre İncelenmesi (Examination of Effectiveness Perceptions About Visuals on Cigarette Boxes By Smoking Habits)

Tablo 12’de sigara paketleri üzerindeki görsellerin sigara içme durumuna göre değerlendirmesinin Kruskal-Wallis testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 12. Sigara Paketleri Üzerindeki Görsellerin Değerlendirilmesinde Sigara İçme Durumuna İlişkin Kruskal Wallis Testi sonuçları
Table 12. Results of Kruskal Wallis Test of Effectiveness Perceptions about Visuals on Cigarette Boxes by Smoking Habits

Görsel mesajlar	Chi-Square	df	p
G1-Sigara dumanında benzen, nitrozamin, formaldehit ve hidrojen siyanit gibi kanser yapıcı maddeler bulunur	47,67	2	0,00
G2-Çocukları koruyun: Dumanınızı onlara solutmayın	3,36	2	0,19
G3-Sigarayı bırakmak için doktorunuzdan ve size en yakın sağlık ocağından yardım isteyin	39,39	2	0,00
G4-Sigara içmek spermlere zarar vererek doğurganlığı azaltır	16,82	2	0,00
G5-Sigara içmek cildin erken yaşlanmasına neden olur	11,92	2	0,00
G6-Sigara içmek kan akışını yavaşlatır ve cinsel iktidarsızlığa neden olur	11,00	2	0,00
G7-Sigarayı bırakmak ölümcül kalp ve akciğer hastalıkları riskini azaltır	14,39	2	0,00
G8-Sigara içmek damarları tıkar, kalp krizine ve felçlere neden olur	23,39	2	0,00
G9-Sigara içmek ağırlı ve yavaş bir ölüme neden olabilir	34,63	2	0,00
G10-Sigara içenler genç yaşta ölür	39,62	2	0,00
G11-Hamile iken sigara içmek bebeğe zarar verir	8,48	2	0,01
G12-Sağlık kuruluşları sigarayı bırakmada size yardımcı olabilir	46,10	2	0,00
G13-Sigara içmek yüksek derecede bağımlılık yapar, başlamayın	18,09	2	0,00

Tablo 12’de görüldüğü üzere sigara içme durumlarına göre “G2-Çocukları koruyun: Dumanınızı onlara solutmayın” maddesi haricindeki 12 madde için anlamlı fark bulunmuştur ($p<0.05$). Bu bulguya göre, sigara içme durumunun sigara paketleri üzerindeki görsellerin değerlendirilmesinde ayırt edici bir faktör olduğu söylenebilir. Tablo 13’de öğrencilerin sigara içme durumlarına göre maddeler bazında verdikleri puanlar yer almaktadır.

Tablo 13. Sigara İçme Durumuna Göre Görsellerin Maddeler Bazında Değerlendirme Ortalamaları
(Table 13. Item-by-Item Average Effectiveness Perceptions about Visuals by Smoking Habits)

Görsel Mesajlar	Hiç sigara içmedim	Bıraktım	Halen sigara içiyorum
G1-Sigara dumanında benzen, nitrozamin, formaldehit ve hidrojeniyanit gibi kanser yapıcı maddeler bulunur	4,06	4,26	3,18
G2-Çocukları koruyun: Dumanınızı onlara solutmayın	4,07	3,96	3,83
G3-Sigarayı bırakmak için doktorunuzdan ve size en yakın sağlık ocağından yardım isteyin	2,95	2,86	2,09
G4-Sigara içmek spermlere zarar vererek doğurganlığı azaltır	3,54	3,70	2,99
G5-Sigara içmek cildin erken yaşlanmasına neden olur	3,50	3,52	3,04
G6-Sigara içmek kan akışını yavaşlatır ve cinsel iktidarsızlığa neden olur	3,63	3,90	3,18
G7-Sigarayı bırakmak ölümcül kalp ve akciğer hastalıkları riskini azaltır	3,65	3,72	3,14
G8-Sigara içmek damarları tıkar, kalp krizine ve felçlere neden olur	4,25	4,30	3,61
G9-Sigara içmek ağrılı ve yavaş bir ölüme neden olabilir	3,99	4,10	3,21
G10-Sigara içenler genç yaşta ölür	4,17	3,82	3,24
G11-Hamile iken sigara içmek bebeğe zarar verir	4,31	4,28	3,93
G12-Sağlık kuruluşları sigarayı bırakmada size yardımcı olabilir	3,12	3,18	2,23
G13-Sigara içmek yüksek derecede bağımlılık yapar, başlamayın	3,41	3,38	2,78

Tablo 13’de görüldüğü üzere “hiç sigara içmeyen”, “bırakan” ve “halen sigara içen” gruptaki öğrencilerin değerlendirmeleri farklılık göstermektedir. Buna göre bu üç gruptaki öğrencilerin görselleri birbirinden farklı derecede etkili buldukları söylenebilir. Sigarayı bırakan öğrenciler diğer gruptaki öğrencilere göre daha yüksek puanlamalar yapmışlardır. Buradan bu öğrencilerin sigara paketlerindeki görsellerden daha çok etkilendikleri anlaşılmaktadır.

Sigarayı bırakanların görsellere verdikleri puanların ortalamalarına bakıldığında en etkili görsel mesaj 4,3 ortalama puan ile “G8- Sigara içmek damarları tıkar, kalp krizine ve felçlere neden olur” olmuştur. Sigara kullananların cevaplarında ise tüm görsel mesajların ortalamalarının 4 “etkili” puanının altında kaldığı görülmektedir. Bu durumda sigara içenler gurubunun herhangi bir görseli etkili bulmadıklarını söylenebilir. Ancak “G11- Hamile iken sigara içmek bebeğe zarar verir” ve “G2- Çocukları koruyun: Dumanınızı onlara solutmayın” görsellerinin ortalamalarına bakıldığında 4 “etkili” puanına yakın olduğu görülmektedir. Yani bu gurubun en etkili bulunduğu görseller her ne kadar puan ortalaması yüksek olmasa da “G11” ve “G2”dir.

Hiç sigara içmeyenlerin en etkili buldukları görsel yine "G11- Hamile iken sigara içmek bebeğe zarar verir" olmuştur. İkinci etkili görsel ise "G8- Sigara içmek damarları tıkar, kalp krizine ve felçlere neden olur" görselidir.

4.2.4. Sigara Paketleri Üzerindeki Sözel Uyarı Mesajlarının Değerlendirmesinin Cinsiyete Göre İncelenmesi (Examination of Effectiveness Perceptions About Written Messages on Cigarette Boxes By Gender)

Tablo 14'de sigara paketleri üzerindeki sözel uyarı mesajlarının değerlendirilmesinin cinsiyete ilişkin Mann-Whitney U testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 14. Sigara Paketleri Üzerindeki Sözel Mesajların Değerlendirilmesine İlişkin U Testi sonuçları
(Table 14. U-Test Results of Effectiveness Perceptions about Written Messages on Cigarette Boxes)

Sözel mesaj	Mann-Whitney U	P
S1-Sigara dumanında benzen, nitrozamin, formaldehit ve hidrojen siyanit gibi kanser yapıcı maddeler bulunur	36182,5	0,80
S2-Çocukları koruyun: Dumanınızı onlara solutmayın	36091,5	0,63
S3-Sigarayı bırakmak için doktorunuzdan ve size en yakın sağlık ocağından yardım isteyin	34223	0,46
S4-Sigara içmek spermelere zarar vererek doğurganlığı azaltır	34779	0,24
S5-Sigara içmek cildin erken yaşlanmasına neden olur	27685,5	0,00
S6-Sigara içmek kan akışını yavaşlatır ve cinsel iktidarsızlığa neden olur	34171,5	0,25
S7-Sigarayı bırakmak ölümcül kalp ve akciğer hastalıkları riskini azaltır	33719	0,13
S8-Sigara içmek damarları tıkar, kalp krizine ve felçlere neden olur	31701,5	0,00
S9-Sigara içmek ağırlı ve yavaş bir ölüme neden olabilir	32669	0,01
S10-Sigara içenler genç yaşta ölür	30738	0,00
S11-Hamile iken sigara içmek bebeğe zarar verir	33979	0,06
S12-Sağlık kuruluşları sigarayı bırakmada size yardımcı olabilir	33669	0,08
S13-Sigara içmek yüksek derecede bağımlılık yapar, başlamayın	36925,5	0,98

Tablo 14'de görüldüğü gibi, 4 madde için Sözel 5-8-9-10 maddeleri için kız ve erkek öğrencilerin değerlendirmeleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p < 0.05$). Diğer 9 madde için kız ve erkek öğrencilerin puanları birbirine yakındır. Bu bulguya göre sözel uyarı mesajlarının değerlendirilmesinde cinsiyetin çok etkili bir faktör olmadığı söylenebilir. Tablo 15'de kız ve erkek öğrencilerin ortalama puanları verilmiştir.

Tablo 15'te ortalama puanlara bakıldığında "S2- Çocukları koruyun: Dumanınızı onlara solutmayın" maddesi için kız ve erkek öğrencilerin puanları birbirine eşit bulunmuştur (4,08). Ayrıca "S4- Sigara içmek spermelere zarar vererek doğurganlığı azaltır" ve "S6- Sigara içmek kan akışını yavaşlatır ve cinsel iktidarsızlığa neden olur" maddelerine erkek öğrenciler daha yüksek puan vermiş olup, diğer tüm maddelere kız öğrenciler daha yüksek puan vermişlerdir.

Kız ve erkek öğrencilerin sözel mesajlardan etkilenme derecelerine verdikleri cevapların ortalamalarına bakıldığında her ikisinde de en etkili sözel mesajın "S11- Hamile iken sigara içmek bebeğe zarar verir" olduğu görülmektedir. "S8-Sigara içmek damarları tıkar, kalp krizine ve felçlere neden olur" mesajı kız öğrencilerin

ikinci, erkek öğrencilerin ise üçüncü etkilendikleri mesaj olmuştur. Kız öğrenciler üçüncü olarak "S5-Sigara içmek cildin erken yaşlanmasına neden olur" mesajını etkili bulurken, bu mesaj erkek öğrenciler için sekizinci olarak etkili bulunmuştur.

Kız ve erkek öğrencilerin cevaplarındaki diğer bir benzer nokta etkili bulmadıkları "S3-Sigarayı bırakmak için doktorunuzdan ve size en yakın sağlık ocağından yardım isteyin" mesajında görülmüştür. Yine her iki cinsiyetteki öğrenci grubu "S12-Sağlık kuruluşları sigarayı bırakmada size yardımcı olabilir" mesajını ikinci olarak etkisiz bulmuşlardır.

Tablo 15. Sözel Mesajların Değerlendirilmesinde Kız ve Erkek Öğrencilerin Maddeler Bazında Puanları
(Table 15. Scores of Effectiveness Perceptions of Male and Female Students by Item)

Sözel Mesaj	Kız	Erkek
	Ortalama Puan	Ortalama Puan
S1-Sigara dumanında benzen, nitrozamin, formaldehit ve hidrojeniyanit gibi kanser yapıcı maddeler bulunur	3,56	3,46
S2-Çocukları koruyun: Dumanınızı onlara solutmayın	4,08	4,08
S3-Sigarayı bırakmak için doktorunuzdan ve size en yakın sağlık ocağından yardım isteyin	2,99	2,91
S4-Sigara içmek spermlere zarar vererek doğurganlığı azaltır	3,71	3,77
S5-Sigara içmek cildin erken yaşlanmasına neden olur	4,13	3,58
S6-Sigara içmek kan akışını yavaşlatır ve cinsel iktidarsızlığa neden olur	3,70	3,75
S7-Sigarayı bırakmak ölümcül kalp ve akciğer hastalıkları riskini azaltır	4,00	3,88
S8-Sigara içmek damarları tıkar, kalp krizine ve felçlere neden olur	4,22	3,95
S9-Sigara içmek ağrılı ve yavaş bir ölüme neden olabilir	4,02	3,74
S10-Sigara içenler genç yaşta ölür	3,72	3,28
S11-Hamile iken sigara içmek bebeğe zarar verir	4,42	4,18
S12-Sağlık kuruluşları sigarayı bırakmada size yardımcı olabilir	3,14	2,92
S13-Sigara içmek yüksek derecede bağımlılık yapar, başlamayın	3,40	3,39

4.2.5. Sigara Paketleri Üzerindeki Sözel Uyarı Mesajlarının Değerlendirmesinin Yaşa Göre İncelenmesi (Examination of Effectiveness Perceptions About Written Messages on Cigarette Boxes By Age)

Tablo 16'da sigara paketleri üzerindeki görsellerin yaşa göre değerlendirilmesinde Kruskal-Wallis testi sonuçları verilmiştir.

Analiz sonuçlarına göre, sigara paketleri üzerindeki sözel uyarı mesajlarının değerlendirilmesinde Kruskal Wallis sonuçlarına göre 3 farklı yaş grubu arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bu bulgu, yaş faktörünün sigara paketleri üzerindeki sözel uyarı mesajlarını değerlendirmede ayırt edici olmadığını göstermektedir.

Tablo 16. Sigara Paketleri Üzerindeki Görsellerin Değerlendirilmesinde Yaşa Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları
(Table 16. Results of Kruskal Wallis Test of Effectiveness Perceptions about Visuals on Cigarette Boxes by Age)

Sözel mesajlar	Chi-Square	df	p
S1-Sigara dumanında benzen, nitrozamin, formaldehit ve hidrojen siyanit gibi kanser yapıcı maddeler bulunur	0,44725636	2	0,80
S2-Çocukları koruyun: Dumanınızı onlara solutmayın	1,097931685	2	0,58
S3-Sigarayı bırakmak için doktorunuzdan ve size en yakın sağlık ocağından yardım isteyin	4,112956337	2	0,13
S4-Sigara içmek spermlere zarar vererek doğurganlığı azaltır	0,316308567	2	0,85
S5-Sigara içmek cildin erken yaşlanmasına neden olur	1,08638445	2	0,58
S6-Sigara içmek kan akışını yavaşlatır ve cinsel iktidarsızlığa neden olur	0,271630229	2	0,87
S7-Sigarayı bırakmak ölümcül kalp ve akciğer hastalıkları riskini azaltır	0,171384828	2	0,92
S8-Sigara içmek damarları tıkar, kalp krizine ve felçlere neden olur	0,787378408	2	0,67
S9-Sigara içmek ağrılı ve yavaş bir ölüme neden olabilir	2,845683357	2	0,24
S10-Sigara içenler genç yaşta ölür	0,165757891	2	0,92
S11-Hamile iken sigara içmek bebeğe zarar verir	0,414805854	2	0,81
S12-Sağlık kuruluşları sigarayı bırakmada size yardımcı olabilir	0,323015321	2	0,85
S13-Sigara içmek yüksek derecede bağımlılık yapar, başlamayın	0,966340465	2	0,62

4.2.6. Sigara Paketleri Üzerindeki Sözel Uyarı Mesajlarının Değerlendirmesinin Sigara İçme Durumuna Göre İncelenmesi (Examination of Perceptions About Effectiveness of Written Messages on Cigarette Boxes By Smoking Habits)

Tablo 17'de sigara paketleri üzerindeki sözel uyarı mesajlarının sigara içme durumuna göre değerlendirmesinin Kruskal-Wallis testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 17. Sigara Paketleri Üzerindeki Sözel Uyarı Mesajlarını Değerlendirilmesinde Sigara İçme Durumuna İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonuçları

(Table 17. Results of Kruskal Wallis Test of Effectiveness Perceptions about Written Messages on Cigarette Boxes by Smoking Habits)

Sözel mesajlar	Chi-Square	df	P
S1-Sigara dumanında benzen, nitrozamin, formaldehit ve hidrojen siyanit gibi kanser yapıcı maddeler bulunur	17,26	2	0,00
S2-Çocukları koruyun: Dumanınızı onlara solutmayın	0,79	2	0,67
S3-Sigarayı bırakmak için doktorunuzdan ve size en yakın sağlık ocağından yardım isteyin	31,81	2	0,00
S4-Sigara içmek spermlere zarar vererek doğurganlığı azaltır	13,44	2	0,00
S5-Sigara içmek cildin erken yaşlanmasına neden olur	22,04	2	0,00
S6-Sigara içmek kan akışını yavaşlatır ve cinsel iktidarsızlığa neden olur	17,56	2	0,00
S7-Sigarayı bırakmak ölümcül kalp ve akciğer hastalıkları riskini azaltır	14,85	2	0,00
S8-Sigara içmek damarları tıkar, kalp krizine ve felçlere neden olur	33,83	2	0,00
S9-Sigara içmek ağrılı ve yavaş bir ölüme neden olabilir	25,70	2	0,00
S10-Sigara içenler genç yaşta ölür	32,44	2	0,00
S11-Hamile iken sigara içmek bebeğe zarar verir	3,47	2	0,18
S12-Sağlık kuruluşları sigarayı bırakmada size yardımcı olabilir	41,60	2	0,00
S13-Sigara içmek yüksek derecede bağımlılık yapar, başlamayın	2,78	2	0,25

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi sigara içme durumlarına göre "S2- Çocukları koruyun: Dumanınızı onlara solutmayın" ve "S11-Hamile iken sigara içmek bebeğe zarar verir" haricinde diğer maddeler için anlamlı fark bulunmuştur ($P < 0.05$). Bu durumda sigara içme durumunun sigara paketlerindeki sözel uyarı mesajlarının değerlendirilmesinde ayırt edici bir faktör olduğu söylenebilir. Tablo 18'de sigara içme durumlarına göre maddeler bazında öğrencilerin değerlendirme ortalamaları yer almaktadır.

Tablo 18. Sigara İçme Durumuna Göre Görsellerin Maddeler Bazında Değerlendirme Ortalamaları
(Table 18. Average Effectiveness Perceptions about Visuals by Smoking Habits)

Sözel Mesajlar	Hiç sigara içmedim	Bıraktım	Halen sigara içiyorum
S1-Sigara dumanında benzen, nitrozamin, formaldehit ve hidrojen siyanit gibi kanser yapıcı maddeler bulunur	3,63	3,86	3,22
S2-Çocukları koruyun: Dumanınızı onlara solutmayın	4,05	4,10	4,15
S3-Sigarayı bırakmak için doktorunuzdan ve size en yakın sağlık ocağından yardım isteyin	3,17	3,37	2,46
S4-Sigara içmek spermelere zarar vererek doğurganlığı azaltır	3,84	4,06	3,47
S5-Sigara içmek cildin erken yaşlanmasına neden olur	4,04	4,15	3,59
S6-Sigara içmek kan akışını yavaşlatır ve cinsel iktidarsızlığa neden olur	3,84	4,02	3,42
S7-Sigarayı bırakmak ölümcül kalp ve akciğer hastalıkları riskini azaltır	4,04	4,18	3,74
S8-Sigara içmek damarları tıkar, kalp krizine ve felçlere neden olur	4,26	4,29	3,74
S9-Sigara içmek ağrılı ve yavaş bir ölüme neden olabilir	4,06	4,15	3,53
S10-Sigara içenler genç yaşta ölür	3,76	3,83	3,03
S11-Hamile iken sigara içmek bebeğe zarar verir	4,38	4,35	4,19
S12-Sağlık kuruluşları sigarayı bırakmada size yardımcı olabilir	3,30	3,40	2,47
S13-Sigara içmek yüksek derecede bağımlılık yapar, başlamayın	3,48	3,50	3,24

Tablo 18'de görüldüğü üzere sözel mesajları değerlendirmede anlamlı fark bulunan 10 madde için sigarayı bırakan gruptaki öğrenciler en yüksek ortalamaları vermişlerdir. Buradan, görsellerin değerlendirilmesinde olduğu gibi, "sigaraya bırakmış" öğrencilerin sigara paketlerindeki sözel mesajlardan en çok etkilenen grup olduğu söylenebilir. "Sigara içmeyen" gruptaki öğrencilerin değerlendirmeleri ise sigarayı bırakan öğrenci grubuna yakındır.

Sözel mesajları en olumsuz değerlendirenler, halen sigara içen gruptaki öğrenciler olmuştur. Bu bulguya göre, halen sigara içen öğrencilerin, "S2- Çocukları koruyun: Dumanınızı onlara solutmayın" ve "S11- Hamile iken sigara içmek bebeğe zarar verir" haricindeki mesajlardan etkilenmedikleri söylenebilir.

Hiç sigara içmeyen, halen sigara içen ve sigarayı bırakmış tüm gruplardaki öğrenciler için sözel mesajlardan en etkili olanı "S11-Hamile iken sigara içmek bebeğe zarar verir" olurken, yine tüm gruplardaki öğrencilerin etkili bulmadıkları mesaj "S3- Sigarayı bırakmak için doktorunuzdan ve size en yakın sağlık ocağından yardım isteyin" mesajı olmuştur.

4.2.7. Sigara Paketleri Üzerindeki Görsel Uyarı Mesajlarının Desteklenme Durumu ve Sigara İçme Durumlarına Göre Öğrencilerin Üzerindeki Etkisi (Examination of Effectiveness Perceptions About Written Messages on Cigarette Boxes By Smoking Habits and Advocacy)

Bu bölümde; sigara kullanma durumlarına göre anket formunun üçüncü bölümünde yer alan kapalı uçlu sorulara verilen cevaplar ayrı ayrı incelenmiş olup, bulguların sonuçları aşağıda değerlendirilmiştir.

Sigara paketlerinde yer alan görsel uyarı mesajlarını en fazla destekleyenlerin %92,2 (307 kişi) ile "hiç sigara içmeyen" gruptaki öğrenciler, en az destekleyenlerin ise "halen sigara içen" (%60,6) gruptaki öğrenciler olduğu görülmektedir. "Sigarayı bırakan" öğrencilerin ise %84,1'i (37 kişi) bu mesajları desteklemektedirler.

"Halen sigara içen" öğrencilerin yarısına yakını (80 kişi); sigara paketlerindeki görsel uyarı mesajlarını gördükten sonra, "etkilenmediklerini, ama diğer insanlar için etkili bulduklarını" söylemişler, %22'si "sigarayı azalttığını", %10,4'ü (17 kişi) ise "sigarayı bırakmayı düşündüklerini" belirtmişlerdir. Yazıları yararsız bulan öğrenci yüzdesi ise %18,9'dur (31 kişi). "Sigara kullanmayan" öğrencilerin durumuna bakıldığında; öğrencilerin %52,5'i (171 kişi) görsel uyarı mesajlarının sigara kullanmamalarında etkili olmadığını, %47,5'i ise (171) etkili olduğunu söylemişlerdir. "Sigarayı bırakan" gruptaki öğrenciler de "Görsel uyarı mesajları sigarayı bırakmanızda etkili oldu mu?" sorusuna %54,5'i (24 kişi) evet, %45,5'i (20 kişi) ise hayır cevabı vermişlerdir.

"Bu görsel uyarı mesajlarının sizin üzerinizde etkisi giderek azaldı mı?" sorusuna "Halen sigara içen" öğrencilerin %56,2'si (91 kişi), "Hiç sigara içmeyen" öğrencilerin %42'si (132), "Bırakan" öğrencilerin ise %59,1'i (26 kişi) "Evet" cevabı vermişlerdir.

"Halen sigara içen" öğrencilerin %72,6'sı (119 kişi), "Hiç sigara içmeyen" öğrencilerin %78,8'i (256 kişi) "Bırakan" öğrencilerin ise %81'i (34 kişi) daha etkili görsel mesajlar kullanılabileceğini söylemişlerdir.

5. SONUÇLAR (CONCLUSIONS)

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın bulgularına dayalı sonuç ve öneriler yer almaktadır.

Araştırma sonuçlarına göre; halen sigara içen gruptaki öğrencilerin %49'unun sigaraya üniversite eğitiminden önce, ortaokul ya da lisede başladığı görülmüştür. Buradan; tütün kontrolü ile ilgili uygulamaların özellikle çocuklar ve gençler üzerine yoğunlaşması gerektiği anlaşılmaktadır. Sağlıklı ve üretken bir nesil yetiştirilmesi için bu konuda ciddi önlemlerin alınması gerekmektedir. Sigara kullanımını önlemeye yönelik tedbirlerden biri olan, sigara paketlerinin üzerindeki görsel uyarı mesajlarında ortaokul ve lise öğrencilerinin sigara içmesini engelleyecek, onların yaş grubuna hitap eden, ilgi çekici öğelerin bulunması da bu konuda alınacak önlemlerden biridir.

Tüm öğrencilerin görselleri ve sözel mesajları değerlendirme ortalamalarına bakıldığında, hem görsel hem de sözel mesaj olarak en etkili bulunan birinci mesajın "Hamile iken sigara içmek bebeğe zarar verir", ikincisinin de "Sigara içmek damarları tıkar, kalp krizine ve felçlere neden olur" olduğu görülmüştür. Buradan, bu görsel ve sözel mesajların etkili olduğu sonucu çıkmaktadır.

Etkili bulunmayan görsel ve sözel mesajlar ise "Sigarayı bırakmak için doktorunuzdan ve size en yakın sağlık ocağından yardım isteyin" ve ikinci olarak "Sağlık kuruluşları sigarayı bırakmada size

yardımcı olabilir" olmuştur. Buna göre; bu sözel mesajların ve görsellerinin kullanımının amaca hizmet etmediği sonucu ortaya çıkmaktadır. Bunlar yerine daha etkili görseller ve sözel mesajlar kullanılmalıdır.

Sigara paketlerinin üzerindeki görsellerin cinsiyete göre değerlendirilmesinde kız öğrenciler erkek öğrencilere göre daha yüksek puan vererek değerlendirme yapmışlardır. Buradan sigara paketlerindeki görselleri kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha etkili buldukları sonucu çıkmaktadır. Özellikle sigara kullanma alışkanlıkları erkeklere göre daha hızlı olarak artan kızların bu mesajlardan etkilenmesi olumlu bir gelişmedir.

Cinsiyete göre gençlerin görselleri değerlendirmelerinde etkilendikleri ilk üç madde aynı olup, 4. madde farklı bulunmuştur. Erkekler "Sigara içmek kan akışını yavaşlatır ve cinsel iktidarsızlığa neden olur" maddesini 4. olarak etkili bulurken, kızlar ise "Sigara içenler genç yaşta ölür" görselini etkili bulmuşlardır. Cinsiyete göre sözel uyarı mesajlarının değerlendirilmesinde ise; "Çocukları koruyun: Dumanınızı onlara solutmayın" maddesi için kız ve erkek öğrencilerin değerlendirmeleri birbirine yakın bulunmuştur. Ayrıca "Sigara içmek spermlere zarar vererek doğurganlığı azaltır" ve "Sigara içmek kan akışını yavaşlatır ve cinsel iktidarsızlığa neden olur" maddelerine erkek öğrenciler daha yüksek puan vermiş olup, diğer tüm maddelere kız öğrenciler daha yüksek puan vermişlerdir. Kız ve erkek öğrencilerin sözel mesajlardan etkilenme derecelerine verdikleri cevapların ortalamalarına bakıldığında her iki grupta da en etkili sözel mesajın "Hamile iken sigara içmek bebeğe zarar verir" olduğu görülmektedir. "Sigara içmek damarları tıkar, kalp krizine ve felçlere neden olur" mesajı kız öğrencilerin ikinci, erkek öğrencilerin ise üçüncü etkilendikleri mesaj olmuştur. Kız öğrenciler üçüncü olarak "Sigara içmek cildin erken yaşlanmasına neden olur" mesajını etkili bulurken, bu mesaj erkek öğrenciler için sekizinci olarak etkili bulunmuştur. Sigara paketlerinin üzerindeki görsellerin ve sözel uyarı mesajlarının değerlendirilmesinde yaş değişkeninin etkili olmadığı görülmüştür. Sigara içme durumuna göre öğrencilerin değerlendirmeleri de farklılık göstermektedir. Sigarayı bırakan öğrencilerin diğer gruptaki öğrencilere göre sigara paketlerindeki görsellerden daha çok etkilendikleri görülmüştür. Görselleri ve sözel mesajları en olumsuz değerlendirenler, halen sigara içen gruptaki öğrenciler olmuştur. Bu bulguya göre, halen sigara içen öğrencilerin, "Çocukları koruyun: Dumanınızı onlara solutmayın" ve "Hamile iken sigara içmek bebeğe zarar verir" haricindeki mesajlardan etkilenmedikleri görülmüştür.

Sözel mesajları değerlendirmede, "sigarayı bırakmış" öğrencilerin görsel değerlendirmede olduğu gibi sigara paketlerindeki sözel mesajlardan en çok etkilenen grup olduğu sonucu çıkmıştır. "Sigara içmeyen" gruptaki öğrencilerin değerlendirmeleri ise "sigarayı bırakan" grubun öğrencilerinininkine yakındır. Sigara paketlerinde yer alan görsel uyarı mesajlarını en fazla destekleyenlerin "hiç sigara içmeyen" gruptaki öğrenciler, en az destekleyenlerin ise "halen sigara içen" gruptaki öğrenciler olduğu görülmektedir. "Halen sigara içen" öğrencilerin yarısına yakını, sigara paketlerindeki görsel uyarı mesajlarını gördükten sonra, "etkilenmediklerini, ama diğer insanlar için etkili bulduklarını" söylemişler, %22'si "sigarayı azalttığını", %10,4'ü ise "sigarayı bırakmayı düşündüklerini" belirtmişlerdir. Yazıları yararsız bulan öğrenci yüzdesi ise %18,9'dur. "Sigara kullanmayan" öğrencilerin %47,5'i görsel uyarı mesajlarının sigara kullanmamalarında etkili olduğunu söylemişlerdir. "Sigarayı bırakan" gruptaki öğrenciler de "Görsel uyarı mesajları sigarayı bırakmanızda etkili oldu mu" sorusuna %54,5'i evet cevabı vermişlerdir.

"Bu görsel uyarı mesajlarının sizin üzerinizde etkisi giderek azaldı mı?" sorusuna "halen sigara içen" öğrencilerin %56,2'si, "hiç sigara içmeyen" öğrencilerin %42'si, "sigarayı bırakan" öğrencilerin ise %59,1'i "Evet" cevabı vermişlerdir. "Halen sigara içen" öğrencilerin %72,6'sı, "hiç sigara içmeyen" öğrencilerin %78,8'i, "bırakan" öğrencilerin ise %81'i daha etkili görsel mesajlar kullanılabileceğini söylemişlerdir. Bu sonuca göre belirli aralıklarla görsel ve sözel mesajların yenilenmesinin uygulamanın daha etkili olmasını sağlayacağı tespit edilmiştir.

6. ÖNERİLER (ÖNERİLER)

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın bulgu ve sonuçlarına dayalı öneriler yer almaktadır:

- Sigara paketleri üzerindeki görsel ve sözel uyarı mesajlarının üniversite öğrencileri üzerinde etkili olduğu ve uygulamanın devam ettirilmesinin,
- Görsel uyarı mesajlarının; detayları gösteren yakın plan, gerçek hayattan örnekler içeren, daha trajik görseller olmasının,
- Sözel uyarı mesajlarının; harekete geçirici, caydırıcı, daha kısa ve anlaşılır olmasının,
- Uygulamanın etkinliğinin artırılması için sözel ve görsel uyarı mesajlarının belirli aralıklarla değiştirilmesinin,
- Verilen mesajlarda özellikle gençlerin ilgi alanlarına dikkat edilerek ona yönelik görsel ve sözel mesajların kullanılmasının, faydalı olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

- Bayrak, B., Bilir, N., Yardım, M. ve Sadi vd., (2010). Bir Grup Lise Öğrencisinin Sigara Paketleri Üzerinde Bulunması Planlanan Birleşik (Yazılı ve Resimli) Uyarı Mesajlarının Etkililiği Hakkındaki Görüşleri, *Türk Toraks Dergisi*, 11, ss:1-9.
- Becer, E., (2011). İletişim ve Grafik Tasarım, 8. Basım, Ankara: Dost Yayınevi
- Bilgiç, N., ve Günay, T., (2013). Ergenlerin Sigara Bırakma Konusunda Desteklenmesinde Bir Yöntem: Akran Eğitimi. *Türk Toraks Dergisi*, ss: 27, DOI: 10.5152/ttd.2013.27.
- Bilir, N., Çakır, B., Dağlı, E. ve ark. (2010). Türkiye'de tütün kontrolü politikaları", DSÖ Türkiye Ofisi, DSÖ yayını, Danimarka, ss: 15-32.
- Bilir, N., Kaplan, B., Biçer, B. ve ark., (2013). Ankara'da Bir Grup Lise Öğrencisinin Sigara Paketleri Üzerindeki Resimli Uyarılar Hakkındaki Görüşleri, *Türk Toraks Dergisi*, 14, ss: 127-33, DOI: 10.5152/ttd.2013.17.
- Borland, R., Yong, H., Wilson, N., et al (2009). "How reactions to cigarette packet health warnings influence quitting: findings from the ITC four-country survey", *Addiction*, 104, pp: 69-75, DOI:10.1111/j.1360-0443.2009.02508.x
- Çan, G., (2012). Tütün Ürünleri Kullanım Sıklığı, Türkiye Sağlık Raporu, 202, ss: 5.
- Hammond, D., Fong, G., Borland, R., et al. (2007). "Communicating risk to smokers: the impact of health warnings on cigarette packages", *Am J Prev Med*, ss: 32: 202-209, DOI: 10.1016/j.amepre.2006.11.011.
- Karasar, N., (2004). Bilimsel Araştırma Yöntemi, (Onüçüncü Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Karlıkaya, C., Öztuna F., Solak, Aytemur Z. ve ark. (2006). "Tütün kontrolü", *Türk Toraks Dergisi*, 2006;7, ss: 51-64.

-
- Noble, I. and Bestley, R., (2001). Experimental Layout, UK: Rotavision
  - Özcebe, H., Doğan, B., İnal, E. ve ark. (2013). "Üniversite Öğrencilerinin Sigara İçme Davranışları ve İlişkili Sosyodemografik Özellikleri", Türk Toraks Dergisi, ss: 29, DOI: 10.5152/ttd.2013.29.
  - Strahan, E.J., White, K., Fong, G.T., et al. (2002). "Enhancing the effectiveness of tobacco package warning labels: a social psychological perspective". Tob Control, pp: 11:180-90, DOI:10.1136/tc.11.3.183
  - Tepecik, A., (2002). Grafik Sanatlar, Tarih-Tasarım-Teknoloji, Ankara: Detay&Sistem Ofset
  - Uçar, T.F., (2004). Görsel İletişim ve Grafik Tasarım. Ankara: İnkılap Yayınevi
  - WHO Report on The Global Tobacco Epidemic, 2011, Warning about the dangers of tobacco.www.who.int
  - Centers for Disease Control and Prevention (CDC). Cigarette package health warnings and interest in quitting smoking 14 countries, 2008-2010. MMWR Morb Mortal Wkly Rep 2011; 60:645-51.

EK: Anket Formu (APPENDIX: Questionnaire)

BÖLÜM 3

Sigara kullanıyorsanız:
Sigara paketleri üzerinde yer alan görsel uyan mesajlarını destekliyor musunuz?
 Evet Hayır
Sigara paketlerindeki görsel uyan mesajlarını gördükten sonra;
 Sigarayı bırakmayı düşündüm
 Sigarayı azalttım.
 Etkilenmiyorum. Ama diğer insanlar için yararlı buluyorum.
 Yazılan yazarsız buluyorum.
Bu görsel uyan mesajlarının sizin üzerinizdeki etkisi giderek azaldı mı?
 Evet Hayır
Daha etkili görsel mesajlar kullanılabilir mi?
 Evet Hayır
Cevabınız evet ise önerileriniz nelerdir?

Sigara kullanmıyorsanız:
Sigara paketleri üzerinde yer alan görsel uyan mesajlarını destekliyor musunuz?
 Evet Hayır
Görsel uyan mesajları sigara kullanmamızda etkili oldu mu?
 Evet Hayır
Bu görsel uyan mesajlarının sizin üzerinizdeki etkisi giderek azaldı mı?
 Evet Hayır
Daha etkili görsel mesajlar kullanılabilir mi?
 Evet Hayır
Cevabınız evet ise önerileriniz nelerdir?

Sigarayı bırakıyorsanız:
Sigara paketleri üzerinde yer alan görsel uyan mesajlarını destekliyor musunuz?
 Evet Hayır
Görsel uyan mesajları sigarayı bırakmamızda etkili oldu mu?
 Evet Hayır
Bu görsel uyan mesajlarının sizin üzerinizdeki etkisi giderek azaldı mı?
 Evet Hayır
Daha etkili görsel mesajlar kullanılabilir mi?
 Evet Hayır
Cevabınız evet ise önerileriniz nelerdir?

ANKET FORMU

Sevgili öğrenciler:
Bu araştırma "Sigara paketlerindeki görsel uyan mesajlarının üniversite öğrencileri üzerindeki etkisinin incelenmesi" isimli makale çalışması kapsamında yapılmaktadır. Bu çalışmanın amacı üniversite öğrencilerinin sigara paketleri üzerinde yer alan görsel uyan mesajlarını etkiliği konusundaki düşüncelerini öğrenerek bu konuda yapılacak düzenlemelere katkıda bulunmaktır.
Lütfen anket formunu dikkatle okuyunuz. Bu bilimsel araştırmanın geçerliliği sorulara verdiğiniz doğru cevaplarla bağlıdır. Anketi cevaplayarak araştırmaya katkıda bulunduğunuz için teşekkür eder, sigarasız bir dünya dileriz.
Yrd. Doç. Dr. Ürgen Mazlum
Dr. Fahri Soner Mazlum

BÖLÜM 1

1- Okuduğunuz Bölüm :
2- Mezun olduğunuz lise türü nedir?
 Düz lise Özel Okul Meslek Lisesi Diğer
3- Yaşınız : 16-19 arası 20-24 arası 25 yaş ve üzeri
4- Cinsiyetiniz : Kız Erkek
5- Ailenizde sigara içen var mı? Hayır Evet
Cevabınız evet ise Anne Baba Kardeş
6- Sigara kullanma durumunuz nedir?
 Hiç sigara içmedim Bıraktım Halen sigara içiyorum
Sigara kullanıyorsanız:
Ne kadar zamandır sigara içiyorsunuz?
 0-12 ay 1-2 yıl 2-4 yıl 4 yıldan fazla
Günde ortalama kaç sigara içiyorsunuz?
 5 teneden az 5-10 tane 11-20 tane 20 taneden fazla
Sigarayı bırakıyorsanız:
Sigarayı bırakışmanız ne kadar oldu?
 0-6 ay 6-12 ay 1-2 yıl 2 yıldan fazla

BÖLÜM 2

Bu bölümde; sigara paketleri üzerindeki görsel ve sözel uyan mesajların ve puanlama ölçeği yer almaktadır. Lütfen ilgili alanları samimiyetle doldurunuz.

Sözel Mesajlar
Lütfen sigara paketleri üzerinde yer alan sözel uyan mesajlarından etkilene derecenizi belirtiniz.

1- Sigara içmek damarları tıkır, kalp krizine ve felçlere neden olur.
 Çok Etkili Etkili Az Etkili Etkili Değil Fikrim Yok

2- Hamile iken sigara içmek bebeğe zarar verir.
 Çok Etkili Etkili Az Etkili Etkili Değil Fikrim Yok

3- Sağık kuruluşları sigarayı bırakmada size yardımcı olabilir.
 Çok Etkili Etkili Az Etkili Etkili Değil Fikrim Yok

4- Sigara içmek ağrı ve yavaş bir ölümüne neden olabilir.
 Çok Etkili Etkili Az Etkili Etkili Değil Fikrim Yok

5- Sigara dumanında benzen, nitroamin, formaldehit ve hidrojenyanit gibi kanser yapıcı maddeler bulunur.
 Çok Etkili Etkili Az Etkili Etkili Değil Fikrim Yok

6- Çocukları koruyun: Dumanınızı onlara solumayın.
 Çok Etkili Etkili Az Etkili Etkili Değil Fikrim Yok

7- Sigarayı bırakmak için doktorunuzdan ve size en yakın sağık ocağından yardım isteyin.
 Çok Etkili Etkili Az Etkili Etkili Değil Fikrim Yok

8- Sigarayı bırakmak ölümcül kalp ve akciğer hastalıklarının riskini azaltır.
 Çok Etkili Etkili Az Etkili Etkili Değil Fikrim Yok

9- Sigara içmek yüksek derecede bağımlılık yapar, başlamayın.
 Çok Etkili Etkili Az Etkili Etkili Değil Fikrim Yok

10- Sigara içmek kan akışını yavaşlatır ve cinsel iktidarsızlığa neden olur.
 Çok Etkili Etkili Az Etkili Etkili Değil Fikrim Yok

11- Sigara içmek cildin erken yaşlanmasına neden olur.
 Çok Etkili Etkili Az Etkili Etkili Değil Fikrim Yok

12- Sigara içmek spermilere zarar vererek doğurganlığı azaltır.
 Çok Etkili Etkili Az Etkili Etkili Değil Fikrim Yok

13- Sigara içenler genç yaşta ölür.
 Çok Etkili Etkili Az Etkili Etkili Değil Fikrim Yok

Görsel Mesajlar
Lütfen sigara paketleri üzerinde yer alan görsel uyan mesajlarından etkilene derecenizi belirtiniz.

 Sigara dumanında benzen, nitroamin, formaldehit ve hidrojenyanit gibi kanser yapıcı maddeler bulunur. GÖRSEL: ☐ Çok Etkili ☐ Etkili ☐ Az Etkili ☐ Etkili Değil ☐ Fikrim Yok	 Çocukları koruyun: Dumanınızı onlara solumayın. GÖRSEL: ☐ Çok Etkili ☐ Etkili ☐ Az Etkili ☐ Etkili Değil ☐ Fikrim Yok	 Sigarayı bırakmak kalp ve akciğer hastalıklarının riskini azaltır. GÖRSEL: ☐ Çok Etkili ☐ Etkili ☐ Az Etkili ☐ Etkili Değil ☐ Fikrim Yok	 Sigara içmek ağrı ve yavaş bir ölümüne neden olabilir. GÖRSEL: ☐ Çok Etkili ☐ Etkili ☐ Az Etkili ☐ Etkili Değil ☐ Fikrim Yok	 Sigara içmek damarları tıkır, kalp krizine ve felçlere neden olur. GÖRSEL: ☐ Çok Etkili ☐ Etkili ☐ Az Etkili ☐ Etkili Değil ☐ Fikrim Yok
 Sigara içmek kan akışını yavaşlatır ve cinsel iktidarsızlığa neden olur. GÖRSEL: ☐ Çok Etkili ☐ Etkili ☐ Az Etkili ☐ Etkili Değil ☐ Fikrim Yok	 Sigara içmek cildin erken yaşlanmasına neden olur. GÖRSEL: ☐ Çok Etkili ☐ Etkili ☐ Az Etkili ☐ Etkili Değil ☐ Fikrim Yok	 Sigara içmek spermilere zarar vererek doğurganlığı azaltır. GÖRSEL: ☐ Çok Etkili ☐ Etkili ☐ Az Etkili ☐ Etkili Değil ☐ Fikrim Yok	 Sigara içenler genç yaşta ölür. GÖRSEL: ☐ Çok Etkili ☐ Etkili ☐ Az Etkili ☐ Etkili Değil ☐ Fikrim Yok	 Sigara içmek yüksek derecede bağımlılık yapar, başlamayın. GÖRSEL: ☐ Çok Etkili ☐ Etkili ☐ Az Etkili ☐ Etkili Değil ☐ Fikrim Yok
 Sigara içenler genç yaşta ölür. GÖRSEL: ☐ Çok Etkili ☐ Etkili ☐ Az Etkili ☐ Etkili Değil ☐ Fikrim Yok	 Hamile iken sigara içmek bebeğe zarar verir. GÖRSEL: ☐ Çok Etkili ☐ Etkili ☐ Az Etkili ☐ Etkili Değil ☐ Fikrim Yok	 Sağık kuruluşları sigarayı bırakmada size yardımcı olabilir. GÖRSEL: ☐ Çok Etkili ☐ Etkili ☐ Az Etkili ☐ Etkili Değil ☐ Fikrim Yok	 Sigara içmek yüksek derecede bağımlılık yapar, başlamayın. GÖRSEL: ☐ Çok Etkili ☐ Etkili ☐ Az Etkili ☐ Etkili Değil ☐ Fikrim Yok	 Sigara içmek cildin erken yaşlanmasına neden olur. GÖRSEL: ☐ Çok Etkili ☐ Etkili ☐ Az Etkili ☐ Etkili Değil ☐ Fikrim Yok